

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 44/2024
01.02.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босилковића, председника већа, Бранке Дражић и Драгане Бољевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Бранка Лекић Врзић адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Весна Џодић адвокат из ..., ради делимичног лишења родитељског права и измене одлуке о уређењу личног односа, одлучујући о ревизији тужиле која је изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 351/23 од 26.09.2023. године, у седници већа одржаној дана 01.02.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 351/23 од 26.09.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 794/20 од 30.05.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се тужени лиши родитељског права према малолетном ВВ, малолетној ГГ, малолетном ДД и малолетном ЂЂ, и то: права на одржавање личних односа са малолетном децом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот деце, а која се односе на промену пребивалишта и кретање малолетне деце ван граница Републике Србије, што је тужени дужан да призна и трпи почев од дана пријема преписе пресуде док за то трају услови, као неоснован. Ставом другим изреке, промењена је пресуда Основног суда у Крагујевцу П2 959/18 од 26.11.2018. године и лични однос између туженог и његове малолетне деце уређен тако да се одвија десет дана у домаћинству оца током јула и десет дана током августа месеца, у терминима од 10. до 20. у месецу, од септембра и почетка школске године сваког другог викенда од петка до недеље наизменично, за државне и верске празнике од којих први наилазећи у домаћинству оца, на тај начин што ће их отац преузимати и враћати испред капије тужиљиног домаћинства у ..., као и током зимског распуста тако што ће деца половину распуста наизменично проводити у домаћинству оба родитеља, први део зимског распуста прве године у домаћинству оца, а наредне године у домаћинству мајке, а у континуитету од по десет дана на тај начин што ће их отац преузимати и враћати испред капије тужиљиног домаћинства у ..., као и што ће тужени као отац остваривати телефонску комуникацију са малолетном децом једном недељно, уторком од 19 до 20 часова, преко телефонског броја законске

заступнице а са свог телефонског броја ближе означеног у изреци, па је обавезана законска заступница да обезбеди реализацију личног односа почев од правноснажности пресуде под претњом извршења, док у осталом делу пресуда остаје неизмењена. Ставом трећим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 351/23 од 26.09.2023. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиле и туженог и потврђена пресуда Основног суда у Крагујевцу П2 794/20 од 30.05.2023. године. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиле је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. ЗПП у вези са чланом 208. Породичног закона, Врховни суд је нашао да ревизија тужиле није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се тужиле позива у ревизији, не представља разлог за изјављивање ревизије у смислу одредбе члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 959/18 од 26.11.2018. године разведен је брак парничних странака закључен дана 05.01.2011. године, малолетна деца ВВ (рођен ...2010. године), ГГ (рођена ...2012. године), ДД (рођен ...2014. године) и ЂЂ (рођен ...2016. године) поверени су на самостално вршење родитељског права мајци – тужиле, уређен је начин одржавања личних односа малолетне деце са оцем – туженим тако што ће се контакти и динамика виђања одвијати сваког другог викенда почев од петка од 16 часова до недеље до 19 часова, сваки други рођендан, сваки други државни и верски празник, половину зимског и половину летњег распуста, с тим да зимски и летњи распуст проводе истовремено и са децом која не иду у школу, а у току зимског распуста почев од 04. фебруара до 10. фебруара и утврђена обавеза туженог у издржавању малолетне деце. Пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 41/18 од 29.10.2018. године (правноснажна 18.04.2019. године) делимично је усвојен тужбени захтев па је туженом одређена мера заштите од насиља у породици кроз забрану да узнемирава тужилу АА, да се приближава у месту њеног становања и рада на раздаљини не мањој од 50 метара и наложено је туженом да се исели из породичног домаћинства у селу ... и одређено да мере заштите од насиља у породици трају до 29.10.2019. године. Истом пресудом одбијен је тужбени захтев којим је тужиле тражила да се наложи туженом да се уздржава од сваког дрског, злонамерног и безобзирног понашања којим се угрожава њен телесни интегритет, душевно здравље и спокојство. Према налазу и мишљењу Института за ментално здравље Клинике за одрасле - Кабинета за судску психијатрију Београд од 05.12.2022. године, оба родитеља располажу капацитетима да препознају базичне потребе деце, мотивисаност и спремност да се ангажују у њиховом збрињавању, а у директној комуникацији родитеља са децом не уочава се понашање које одступа од стандарда нормалног опхођења и комуницирања са децом. Тешкоће у родитељској улози повезују се пролонгираним неразрешеним партнерским конфликтом, чији садржаји актуелно утичу на њихово родитељство. Психијатријско – психолошка експлорација и опсервација, односно актуелно стање не указује на вршење насиља или занемаривања родитеља према деци. Комисија вештака, је на основу увида

у судске списе, сагледавања бивших супружника и њихових односа, предложила најшири модел виђања деце са родитељем коме деца неће бити поверена на бригу и старање, како би се остварио најповољнији васпитни утицај и стимулација, по процени и предлогу надлежног органа старатељства, с обзиром на то да се код родитеља не уочавају знакови и симптоми било каквог тежег поремећаја психичког здравља који би искључивао и значајно компромитовао њихову подобност за остваривање родитељског права у домену родитељства. Оба родитеља адекватно препознају и вербализују спремност да задовољавају потребе деце и имају увид у њихове развојне и васпитне потребе. Комисија вештака је мишљења је да је у најбољем интересу малолетне деце да одржавају односе са оба родитеља, јер то доприноси нормалном развоју и сазревању деце као личности. За физички, емоционални, интелектуални, социјални и морални развој деце важна је стабилност и непрекинута подршка родитеља и околине, и да је важно осигурати деци континуитет односа са оба родитеља. У вези насиља у породици, Комисија се изјаснила да психијатријско психолошка експлорација и опсервација деце не указује на вршење насиља или занемаривања родитеља према деци, као ни постојање симптома последица насиља. За време трајања експлорације стручног рада тима над децом, вршени су психијатријски прегледи родитеља појединачно, затим деце појединачно, опсервације понашања и односа када су заједно у просторији, међусобни разговори психијатра са децом и родитељима у комбинацијама са сваким од родитеља и додатно психолошко тестирање личности родитеља и психијатријска експлорација деце. На основу конзилијарног налаза и мишљења Центра за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац и Центра за социјални рад Горњи Милановац, целисходно је да родитељско право над малолетном децом врши мајка самостално, а да се контакти са оцем уреде по моделу како је то описано у ставу другом изреке првостепене пресуде. Из достављеног мишљења малолетне деце ВВ и ГГ, које је достављено првостепеном суду од стране ЦСР Крагујевац, произилази да је недвосмислено изражена жеља деце да се не прекине контакт са оцем, нити престанак одласка у његово домаћинство, уз оцену стамбених услова туженог у селу ... на ..., о чему се изјаснио Центар за социјални рад „Колубара“ Ваљево од 24.05.2023. године.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев којим је тужиља тражила да се тужени делимично лиши родитељског права у односу на малолетну децу, и то права на одржавање личних односа са малолетном децом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот деце, а које се односи на промену пребивалишта и кретање малолетне деце ван граница Србије, са образложењем да је у свему прихватио налаз и мишљење вештака Института за ментално здравље, Клинике за одрасле - Кабинета за судску психијатрију Београд и налаза и мишљењења Центара за социјални рад „Солидарност“ из Крагујевца и Центра за социјални рад „Колубара“ из Ваљева.

Другостепени суд је потврдио првостепену пресуду, са образложењем да не постоје разлози да се тужени лиши родитељског права у траженом обиму, те да се одржавање личних односа малолетне деце са оцем утврди у најширем моделу како је то првостепени суд утврдио.

По налажењу Врховног суда правилно су нижестепени судови применили материјално право.

Према члану 78. став 3. Породичног закона, родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право. Сходно члану 4. истог члана, о питањима која битно утичу на живот детета, у смислу тог закона, сматрају се нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности.

Оваквом формулацијом члана 78. став 4. Породичног закона листа питања која битно утичу на живот детета није закључена, већ се иста дефинишу у сваком конкретном случају. По налажењу Врховног суда, прибављање путне исправе за малолетне дете, путовање преко државне границе, промена пребивалишта малолетног детета, упис у одговарајућу васпитну установу, пријава на здравствено и социјално осигурање и регулисање социјалних давања за малолетно дете, новчане накнаде које припадају малолетном детету, потписивање докумената које се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави су питања које битно утичу на његов живот. Тужени као родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да са другим родитељем одлучује заједнички и споразумно о питањима која битно утичу на живот дтета, али поступање у односу са децом и не само родитеља, већ свакога, мора бити у најбољем интересу детета у смислу члана 6. став 1. Породичног закона.

Одредбом члана 82. став 1. Породичног закона прописано је родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити лишен родитељског права.

У конкретном случају, тужиља је постављеним тужбеним захтевом тржила да се тужени лиши родитељског права у погледу права на одржавање личних односа са малолетном децом и права да одлучује о питањима коју битно утичу на живот деце, а која се односе на промену пребивалишта и кретање малолетне деце ван граница Републике Србије.

Надлежни орган старатељства је дао мишљење у смислу одредбе члана 270. Породичног закона да је у најбољем интересу малолетне деце да родитељско право над малолетном децом врши мајка самостално, а да се контакти са оцем уреде по моделу који је усвојен од стране првостепеног суда, посебно имајући у виду мишљење малолетне деце ВВ и ГГ и њихово недвосмислено изражена жеља да се не прекине контакт са оцем, нити престане одлазак у његово домаћинство. Због тога је правилна одлука нижестепених судова којим је одбијен тужбени захтев да се тужени лиши родитељског права у погледу одржавања личних односа са децом и утврдио најшири модел виђања деце са туженим коме деца нису поверена на бригу и старање према налазу Комисије Института за ментално здравље, Клинике за одрасле - Кабинета за судску психијатрију Београд и Конзилијарног мишљења налаза и налаза Центра за социјални рад „Солидарност“ из Крагујевца и Центра за социјални рад „Колубара“ из Ваљева.

Одредбом члана 29. став 1. Закона о путним исправама, прописано је да за малолетно лице, захтев за издавање путне исправе подноси један родитељ, уз писмену сагласност другог родитеља, односно други законски заступник или старатељ. Према ставу 2. исте одредбе изузетно путна исправа ће се издати малолетном лицу без сагласности из става 1. овог члана и у случају када је једном од родитеља одлуком суда додељено старатељство над малолетним лицем. На основу правноснажне пресуде донете у парници П2 959/18 од 26.11.2018. године малолетна деца странака су поверена мајци на самостално вршење родитељског права и зато тужиља може да поднесе захтев за издавање путне исправе без сагласности туженог сходно члану 29. став 2. тачка 2. Закона о путним исправама. Због тога се одбијање (непотребне) сагласности туженог за издавање путне исправе заједничком малолетном детету не може сматрати несавесним вршењем права и дужности из садржине родитељског права и разлогом да се тужени делимично лиши родитељског права.

Одредбом члана 54. Закона о граничној контроли („Службени гласник РС“, бр. 24/2018) прописано је да приликом провере малолетних лица, полицијски службеник посебну пажњу обраћа да ли малолетно лице путује само или у пратњи другог лица. За

прелазак државне границе малолетно лице, држављанин Републике Србије до навршене 16. године живота, када путује само или у пратњи другог лица које му није родитељ или законски заступник, мора поседовати оверену сагласност оба родитеља, ако заједнички врше родитељско право, или законског заступника.

Тужиља, као родитељ који самостално врши родитељско право, дакле, има могућност да без сагласности туженог пређе државну границу са малолетном децом, због чега одбијање непотребне сагласности туженог за издавање путне исправе за заједничко малолетно дете не може се сматрати несавесним вршењем права и дужности из садржине родитељског права и разлогом да се тужени делимично лиши родитељског права.

Суд је ценио наводе у ревизији тужиље да вештаци нису правилно вредновали ризичне ситуације и да су налаз и мишљење изложили паушално, без конкретне анализе, посебно имајући у виду да су малолетна деца у току летњег одмора 2021. године од стране туженог доведена у ситуацију озбиљно ризичну по своју безбедност и здравље, на тај начин што су од стране туженог пуштена сама у чамцу на ... језеру, без адекватне опреме за пливање и без надзора одрасле особе, што је могло да се заврши кобно за децу да се није благовремено ангажовала спасилачка служба, о ком догађају тужени није желео да обавести тужиљу као мајку, као и да је тужени вршио насиље према тужиљи коме су деца присуствовала. Вештаци су у свом налазу детаљно анализирали поменуте ситуације после појединачног изјашњавања деце и дали мишљење да епизоде насиља пред децом у конкретној психијатријској експлорацији не указују на промене у понашању, те да нису оставиле траг на дечију психу, а да је у најбољем интересу малолетне деце да одржавају однос са оцем према најширем моделу који је одређен од стране суда.

Са изнетих разлога, сагласно одредби члана 414. став ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**